

İNOSİTOL

Ayşe San (x)

ÖZET

Myoinositol suda eriyen plama ve hücrelerin birleşiminde bulunan bir siklik heksitoldür. Molekül ağırlığı 180 dr. Myoinositol, meso-inositol veya -inositol hepsi aynı olup basitce inositol olarak isimlendirilir. İnositol fosfolipit prekürsörü ve birleşidir. 1965-1977 yılları arasında yapmış olduğumuz yayın taramasında inositolün bilinmeyen yönlerinin çok olması çelişkili fikirlerin ve yayınların ortaya atılması dikkatimizi çekmiştir. Bu nedenle bu konu ile ilgili görüşleri derleyerek aktarmanın faydalı olacağı kanısına varılmıştır.

TARİHÇE:

İnositol (inos-muscle) 1850 yılında ilk kez Scherer tarafından elde edildi ve kas adale şekeri olarak tanımlandı (1) ve bundan sonra bileşigin siklik bir hexohidroksi alkol olduğu aynı araştıracı tarafından saptandı. Genel kimyasal yapısı ise Maquenne tarafından 1887 de bulundu (1,2) ve bir asır önce diabetli hastalarda normal insanlara göre idrarda fazla miktarda ekstre edildiği saptandı (3). İlk gözlemler, mayalar üzerinde büyümeyi artıran bir vitamin gibi rol oynadığı idi. Sonradan hayvanların beslenmesi için önemli olduğu ve B vitaminleri grubunda olduğu

anlaşıldı (3). Wooley (1944) Wildiers (1902) de bitki ve hayvan dokularında bulunan ve maya hücreleri gelişmesi için gerekli olan, yapısı bilinmeyen bir maddeye Bios adı vermiştir. Bundan sonra yapılan araştırmalarda bu maddenin Bios I ve Bios II olmak üzere iki fraksiyondan ibaret olduğu anlaşıldı. Escott 1928 de Bios I, veya mezoinositol ile aynı olduğunu saptadı (1,2). İnositolün B vitaminleri grubuna dahil edilmesi Wooley'in deneyleri ile başlar (1,5). İnositolün vitamin olarak kabul edilmesine karşın yapısında koenzim bulunmaması, bu konuda çelişkili düşün-

(x) Ata. Ü. Tıp Fak. İç Hast. Kliniği Öğretim Üyesi (Doç.)

celerin ortaya atılmasına neden olmuştur (3,5).

Wooley 1940 da inositolsuz beslenmeye tabii tuttuğu farelerde ağırlık kaybı ve kilların döküldüğünü gözlemiştir (1,2). İnostenolsuz beslenmeye tabii tutulan diğer hayvanlarda da büyümeyen durduğu üreme bozuklukları, alopezi ve karaciğer yağılanması görülmüştür. Böylelikle 1940 Wooley inositolün memeli hayvanlarda bir gelişme faktörü olduğunu göstermiş, Garvin ve Mc Hery'de 1941 hipotropik rolünü açıklamışlardır. Bu deneylerle inositolün mikroorganizmalar ve memeliler için bir faktör olduğu meydana çıkmış ve bundan dolayı vitamin olarak kabul edilmiştir (1,5). Bir kısım araştırmacılar ise belli şartlar altında lipotropik aktivitesi olduğu kabul etmekte-

dirler (2). Daha sonraki araştırmacılar bu konuya önemli eğilimleri (3-6).

Shepherd, Taylor ve arkadaşları (1974) normal şartlarda büyümeye için gerekli olmadığını gösterdiler (7). Bu na karşın vücutun gelişim hızının arttığı dönemlerde ve lipit transportunun bozuk olduğu durumlarda, inositolün vücut için gerekli olduğunu savundular (7). Aynı araştırmacılar Kolin'in lipotropik etkisine karşı olarak inositolün ancak bazı şartlar altında, hem deney hayvanlarında hemde insanlar için lipotropik etkisi olduğu görüşünü savundular (3).

Carl C Pfeiffer (1975) ise inositolün B grubunda olup olmadığından henüz indentifiye edilmemişti (1,5). C vitamini B vitamini ile beraber uyku vitaminlerinden olduğunu savundadır (9).

KİMYASI:

İnositolun kapalı formülü glukozun aynı ise de ($C_6H_{12}O_6$) yapısı tamamıyla başkadır. İnositol bir hexahidrokloheksandır (Hexahydrocylohexan) (1,5).

Açık formülü şudur:

Dokuz stero izomerinden en etkili olanı mezoinositoldur. Optik inaktif olan meso-inositolde denilmektedir (1,5, 10-13). Myoinositol, Mesoinositol veya L- inositol hepsi aynı olup, basitçe inositol olarak isimlendirirler (1,5,10-12).

İnositolun bilinen izomerleri şunlardır (14,15).

1. Myoinosose-2
2. Neoinositol
3. Mukoinositol
4. D- İnositol
5. Scloinositol
6. Alloinositol
7. Myoinositol

Resim : 1

KİMYASAL ve FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ:

İnositol tatlı lezzette, beyaz kristalli bir birleşiktir. Optik inaktiftir. Suda erir. Alkol, eter diğer organik eritgenlerde erimez. İnositol solüsyonu kuvvetli asit ve alkalilerde, hidrolize karşı dayanıklıdır. Dihidrate şekli

214°-216°C, anhidre şekli ise 225°-216°C erir. İnositol asetik asit veya sulu solüsyonlarından 50°C nin üzerinde anhidre şeklinde ve 50°C nin altında ise dehidrate şeklinde kristalize olur. Molekül ağırlığı 180,16 dir (1-5).

BULUNDUĞU YERLER:

İnositol çeşitli bitkilerde, mikroorganizmalarda insan ve hayvan dokularında, bazan serbest fakat genel olarak birleşik halde bulunur (1-5, 9-13).

Memelilerin kalp kasında ve iskelet kaslarında bulunur. Myoinositol adı da burdan gelmektedir (16). Özellikle, maya, meyve, sebze tahıl ve cevizde fazla miktarda bulunur (9). İnositol barsakta absorbe olan inositolun az bir kısmı mono ve trifosforik asit esterleri ise hekso fosforik asit esterleri (fitik asit) şeklinde bulunur. Fitin (Phytin) ise fitik asitin kalsiyum ve magnezyumun tuzudur (17, 18). Fitik asit diğer yiyecekler arasında buğday, çavdar, yulaf, fasulye, arpa, pirinç ve pamuk tohumu, keten tohumu ve yer fistığında bulunur (5, 9, 15). Köpek balığında çok bulunduğuundan dolayı adeta glikojen gibi bir yiyecek karbonhidrat olabileceği düşünülmüştür (9). Fitik asit hayvan ve insan barsaklarında çinko ve kalsiyum absorbsyonunu azaltır (9, 17, 18).

İnositol bazı fosfolipitlerin yapısına girer, inositol ihtiva eden bu fosfolipitlere lipositol (inosid) denilir. Karaciğer, böbrek, kas, kalp, dalak, beyin, testiste fazla miktarda bulunur. İnositol karaciğerde proteine bağlı olarak

bulunur (1). Kas inositleri de bir proteinine bağlanmıştır. Hücre ve serum inositoller ise lipitlere bağlanmıştır (12). Diğer izomerlerin tabi olarak bulummasına karşın, inositolun myo şekli yaşayan dokular içinde dağılmış halde bulunur. Memeliler, yassı kurt, balina, sinek, balık meyva, ıspanak, bakteri, tütün, maya ve yosun gibi canlılar inositol kaynağıdır. Tüm bunlara karşın inositolun biyolojik aktiviteleri hâkin da çok az bilgimiz vardır (9).

10 seneden beri inositol lipitlerinin kimyasal yapısı üzerinde durulmuştur (19). Fakat metabolizmaları hakkında gayet az bilgiler mevcuttur. Bugün özellikle bitki inositoller üzerinde de kimyacıya bazı işler düşmektedir. Bu gün için iyi bilinen üç tane inosid'in biyokimyası fizyolojik fonksiyonları oldukça ilginçtir. Bunlar fosfotidil inositol, difosfinositid ve trifostoinositid'dir. Fosfotidil inositol yaygın olup, diğerleri ise sadece sinir dokularında bulunur (3-5). İnositol lipitleri ve sinirsel aktiviteleri arasındaki sor ilgiyi içeren araştırmalar yapılmalıdır (3, 5-19).

HAYVANLARDA İNOSİTOL DAĞILIMI:

Bazı hayvanlarda inositol bütün dokularda özellikle kalp ve beyinde da-

ha yüksek seviyelerde bulunur^{1-5, 9-13}. Total doku inositol dağılımları üzerinde^(11, 12, 19) bir kaç çalışma vardır (Örneğin; Pallack Williams 1952) Memelilerde (örneğin: Taylor, ve Mc Kibben 1953) inositolün dokularda serbest dağılımılarındaki çalışmaların sonuçları çok şaşırtıcı olmuştur. (Woolley 1942) fare kadavrasında inositolü serbest formda % 60 oranında buldu. Platt ve arkadaşları (1943) de buna benzer neticeler elde ettiler⁽²⁰⁾. Hipofiz ve troid glandlarında yüksek seviyeler saptadılar. Bütün dokulardaki inositol konsantrasyonları plazma değerlerinden yükseltti. Serbest inositolun se'lüler ve ekstrasellüler sıvılardaki değerleri arasında konsantrasyon farkı vardır. Serbest inositol konsantrasyonları laktasyon esnasında daha yüksek bulundu. Karaciğer de ise değişiklik yoktu^(20, 22-26). Schweinger çeşitli hayvanlarda seminal sıvıda da inositol yüksek oranda bulundu ve büyük bir inositol kaynağı olduğu gösterildi^(21, 26, 28). Diğer bir kısım araştırcılarda spermatozolar içinde inositolun biosentezi olduğunu saptadılar⁽²¹⁾. Son zamanlarda, Middleton ve Stchell (1972) hayvanların özellikle (Koç'un) testis sıvısında inositolun büyük kaynağıının glikoz olduğunu gösterdiler (Mann, 1964, Eisenberg 1964, Bolden 1964) yapmış oldukları çalışmalarla çeşitli memeli hayvan örneklerinde, seminal sıvıda, erkek üreme organlarında yüksek konsantrasyonlarda myoinositol seviyeleri saptadılar⁽²⁶⁾. Eiserberg (22) 1967 bilateral nefrektomi yapılan erkek sincanlarda, kontrolleri arasında glandüler sekresyonlarda, myoinositol düzeyleri birbirine benzer bulundular (24, 26). Testis yetersizliğinde inositol konsantrasyonlarının yüksek bulunması şartçı idi⁽²⁶⁾.

Kan myoinositol düzeyi ile karşılaştırıldığında, (11 mg/ml kan- 1530 mg/q wet wt testis) idi^(26, 27). Tali seks organlarında testiste myoinositol biosentezinin daha yüksek olduğu ve testisten direkt transportla myoinositol geçtiği ve bu organlarda birliği düşünüldü⁽²⁶⁾. Eldeki veriler kandan direkt biosentez olduğu göstermiştir⁽²¹⁻²⁶⁻²⁸⁾.

İNSANLarda İNOSİTOL DAĞILIMI:

Kanda sağlam şahislarda 0,42-0,76 mg/100 ml. dir⁽²⁹⁾. Beyin, mide, böbrek, dalak ve karaciğerde sıra ile azalan oranlarda bulunmaktadır. İskelet kasına göre kalp kasında, ise yüksek oranda bulunur. Diğer dokularda da inositol bulunmaktadır^(1, 5).

İnsan organizmasının inositolde kesin ihtiyacı henüz saptanamamıştır. Fakat vücutta geniş dağılımı, göstermesi inositolun önemli fonksiyonları olabileceği düşündürmüştür⁽⁹⁾. İnsanda inositolun beslenme veya vitamin etkisi tam olarak saptanamamıştır^(9, 30). İnositol beyin omurilik sıvısında yüksek oranda bulunur (% 2,7 mg). Bu seviye kandan 4 kez daha fazladır. Göz sıvısında ve lenste de myoinositol bulunmamıştır^(9, 31).

Burgi ve arkadaşları (1973) beyin omurilik sıvısında serbest myoinositol konsantrasyonlarını 500 hasta üzerinde tayin ettiler⁽³¹⁾. İlginç olarak yeni doğan çocukların yüksek değerler buldular. Bunu takiben yine Burgi ve arkadaşları (1975) beyin omurilik sıvısında 60 bebekte doğumdan 12 ayına dek süren çalışmalarında serbest myoinositol tayinleri yaptılar. Yeni doğan-

larda (32) yüksek inositol konsantrasyonları buldular. (18-81 µg/100 ml.) Yaş arttıkça inositol seviyeleri azalıyordu. Bu durumun merkezi sinir sisteminin olgunlaşması ile ilgili olduğu fikrini savundular (31-32). Plaffenberger ve arkadaşları ise idrar polyollerini üzerine çalışılar. Yeni doğanlar idrarında erişkinlere göre inositolu yüksek oranlarda buldular. Bu araştırmacılar da beyin omurilik sıvısı ve idrardaki yüksek konsantrasyonları merkezi sinir sistemi dokularındaki inositolun devamlı sentezine bağladılar (31, 32). Myoinositol çoğu kez fosfolipitlerle bağlı bulunmasına karşın merkezi sinir sistemi olgunlaşması esnasında özellikle myelinizasyon esnasında meno ve polifosfatidil (phosphotiyil) inositolun metabolit aktiviteleri nedeni ile de beyin omurilik sıvısında, serbest formlarda olabileceği düşünüldü (31). ve miyoinositolun merkezi sinir sistemi olgunlaşmasında önemli rolü olcağı kanısına varıldı.

Serbest myoinositolun önemi henüz anlaşılmamıştır. Beyin omurilik sıvısında yüksek oranlarda bulunmasına karşın, örneğin, ihtiyarlarla, beyin atrofillerde, epidemik encefalitlerde ve akut tüberküloz menenjitinde düşük değerler bulunmuştur (31-33).

BİOSENTEZ VE METABOLİZMASI:

Inositol ile glukoz arasındaki kimyasal yapı benzerliği nedeniyle her ikisi arasında metabolik yakınlık olması düşünülmüştür. Fisher tarafından glukoz ve inositol arasında kimyasal yapı yakınlığı tanımladıktan sonra bitki ve memeli hayvanlarda, glikozun ino-

sitole çevrilmesi özelliği bulunmuştur (34, 35).

1- Glukoz (cyclization) ile inositolun sentezine bir prekürsör olarak hizmet edebilir.

2- İnositol vücutta glikoza çevrilebilir. Açılk ketozisini önlemekte etkisi glikozunetkisinin 1/3 kadardır (1,3,9).

İnositol tüketim insan vücudunda gr/gün olarak tahmin edilmekle birlikte tam olarak bilinmemektedir. İdrarda ise inositol çok az bulunur (9,22, 24). Memeli organizmalarında, Dglikozun, myoinositole çevrildiği saptanmıştır (1,5,34). Bununla bereber organizma içerisinde inositolune biyosentezi, nede glikozdan yıkım yolu açıklanmadı (34).

Serbest myoisitollerin aktif transportu ve dağılımı bir kaç dikkatli çalışma ile gösterilmiştir (35). Tüm bunlara rağmen serbest myoinositolun fizyolojik önemi, sitoplasmada, karyoplazmada veya seminal sıvıda yüksek oranlarda bulunuşunun nedeni henüz tam anlaşılmış değildir (28, 29).

Myoinositolun ve diğer siklotol ve polyollerin çeşitli hayvanlarda ve E. culide, B. galaktozidaz üzerinde etkileri incelenmiştir (35).

Burton ve Wells beyinde glikozun direkt olarak, inositole çevrildiği, gösterdiler. Bu da Spector ve arkadaşlarının (1973) savundukları beyinde iki inositol kaynağının varlığı hipotezine uygundur (36,37).

Spector ve arkadaşları (36, 37) yapmış oldukları araştırmalarda myoinositolun beyin omurilik sıvısı içine transportunu beyinomurilik sıvısı Choroid pleksus, beyinde inositol seviyelerini

arastırdılar. Beyin omurilik sıvı seviyelerini diğer araştırcılar gibi (31, 33), daha yüksek saptadılar. İnositolün beyinde askorbik asit, 5- metiltetrahidrofolik asit ve morfingibi davranışlığını savundular (32). Bu araştırcılara göre kandan basit diffüzyonla, plazmadan omurilik sıvisına geçtiği kabul etmemekte, daha ziyade (Carrier-mediate transport mekanizmasının) daha doğru olması gerektiğini, düşünmektedirler (35, 36). Fakat Spector ve arkadaşları 1975 deki verileri bu iki kanayı ayırt etme olasılığı yoktu (36, 37). Neticeler, beyinde beyin omurilik sıvisında bulunan inositolün büyük bir kısmının orijinini açıklayamamıştır. Sonuç olarak şu olasılıklar üzerinde durulmuştur.

1. Beyinde sentezi
2. Beyine transportu ve beyin omurilik sıvisına plazmadan sekonder transportu.
3. Beyin omurilik sıvisına plazmadan sekonder transportu veya
4. Yukarıdaki üç görüşün birden rol oynadığı idi. Serbest olmayan inositolun beyinden sentezi için zaman 10 gündür (36). Aynı araştırcıların diğer bir görüşünde, beyinde inositolün iki kaynağı olduğu biri kandan transport olan diğeri ise gerçek yerinde sentez edildiği idi. İnositolun transport yeriinin ise saptanamadığı, fakat Choroid pleksus olması olasılığı olduğu fikrini öne sürdüler (36,38).

Sıçan böbreğinden myoinositol transportu Takenawa ve Tsumita (1974) tarafından araştırıldı ve myoinositol membrana bağlanmakta ziyade membranın intravasküler boşluğa giriş yerinde olduğu göstermektedir. Bu da

bize sıçan böbreğinin, plazma membranı "siklitol taşıyan bir sistem" sahip olduğu kanısını uyandırdı. Hause fare böbreğinde myoinositol transportunun aktif olarak başladığı ve Na tutulması ve enerjiye dayandığı, phlorozin tarafından inhibe edildiği gösterdi (39).

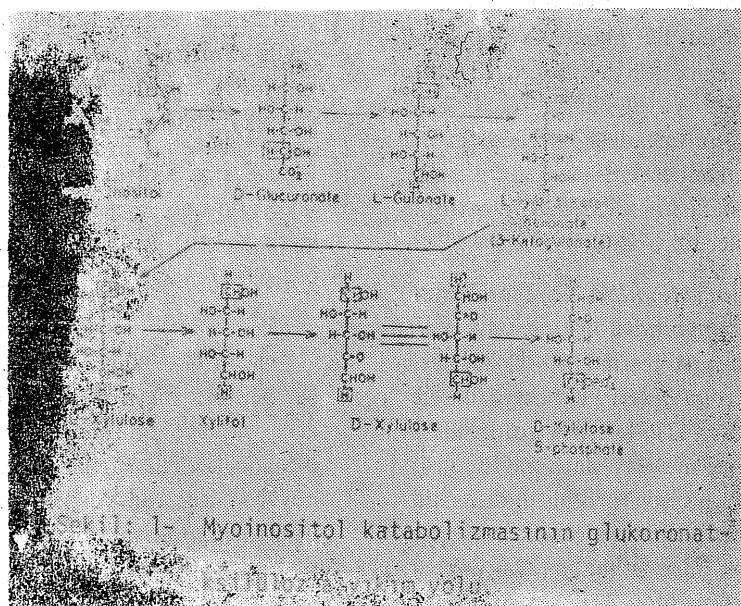
johstone ve Sung (1967) de myoinositolun aktif transportu "Erlich asit hücrelerinde" bulunduğu ve tutulması Na^+ ve K^+ seviyelerine bağlı olduğu fikrini savundular (38).

Cospary ve Crane ise sıçan barsağında myoinositolun aktif transportunu gösterdiler ve plazma membranın diğer dokularda da yüksek myoinositol konsantrasyonlarını aynı seviyede tutulabilmesi için önemli bir role sahip olduğunu düşündüler (37, 40).

KATABOLİZMASI: Bu konuda yapılan araştırmalarla, böbreğin -inositol katabolizasında rolü olan tek organ olduğu gösterildi (24, 30, 41). Myoinositolun katabolizmasında hayvanlarda böbreğin gayet önemli bir rol oynadığı, inositolun D- glukuronata dönüştüren enzim ve enzim sistemlerinin bulunması ile saptanmıştır (30). Çeşitli araştırcılar invivo olarak işaretlenmiş inositolun D- glukuroat ve L- glukuronata okside olduğunu göstermişlerdir (30, 41). Fakat inositol sıçan böbreğinde çok az askorbik asit'e dönüştürülmüştür.

Burns ve arkadaşları ise sadece böbrekte inositolun glukuranat ve sonra gluonate döndüğü, gluonati okside edip askorbat'a dönüştürecek enzimin olmadığını saptamışlardır. Howard ve arkadaşları (1967) çalışmalarında inositolun tesirli bir askorbik asit maddesi olmadığını kanıtlamışlardır (30). Bu araştırcıların fikrine göre bütün

miyoinositol katabolizmasının böbrekte olduğu ve çok az olaraka, bazı aramadde ürünlerinin kana karıştığı idi. invivo olarak böbreğin inositol katabolizmasında rol oynadığı delili; siçanlarda nefroktomi yapıldıktan sonra C^{14} bağlı myoinositol enjeksiyonları ile solunumda CO_2^{14} respirasyonun ortadan kalkması ile gösterildi (24, 30, 41, 42).

Şekil 1- Myoinositol katabolizmasının glukuronat - L-gulonat yolu

Resim : 2

İnositole ihtiyac duyulmakta olduğu gözlenmiştir (42).

İNOSİTOL TAYİN METOTLARI: İnositol tayininde şimdide dek bir çok metot kullanılmıştır. Mikrobiyolojik, kimyasal biyolojik metodlar bunların bazılardır.

Spesifik ve hassas analiz metodlarının eksikliği nedeni ile inositol metabolizmasının bir kısmının anlaşılması geçiktirmiştir. Eastcott tarafından yeni analitik işlemlerin değiştirilmesi ile maya türlerinin büyümesi için

Böbreklerden başka organların inositolü katabolize ettikleri bugün için görülmemiştir.

Yapılan invivo deneyler bu sonucu doğurmıştır. İnositol katabolizmasının en tesirli yolu glukuronat - ksiloz, pentofosfat siklusuna üzerindedir. Şekil 1 de myoinositolun katabolizması formüle edilmistir (41).

deneyle özel teknik ister ve güçlü bir çalışma gerektirmektedir (44).

Mikrobiyolojik Metotlar: bu metodlarda test organizması olarak en çok *Sachromyces Calsbergensis* ve *Neurospora Crassa* kullanılmaktadır (2). *Kloeskora brevis* mayası kullanılmakla, inositol tayini gerçekleştirilmiştir (23).

Perles ve Colas 1958, 1960 inositol less" *Neurospora Crass*'nın mutantlarının metodu ile plazma ve idrarda kullanılarak inositol tayinlerini, diabetli hastalarda yapmışlardır (22, 23). Daughaday ve arkadaşları 1954 *Sachromyces Carlesbergenis* kullanarak diabetli hastaların idrarında inositolü tayin etmişlerdir (45).

Kimyasal Metotlar: Kimyasal metodlarda da myoinositol kantitatif olarak tayini başarılı olmuştur (14, 42, 46, 67). Myoinositol tayinleri hareketli kağıt elektroforezi (47) ve spektroforometrik (45), gaz-sıvı kromatografisi, (14, 41, 46, 55) gaz sıvı kromatografisi ile kombine mas - spektrofotometresi (41, 56, 64, 66), ince tabaka (Thin-layer) kromatografisi (46, 47), ile mümkün olabilmektedir. Karbonhidratların gaz kromatografik analizleri son zamanlarda biomedikal araştırmalarda ve klinik problemlerle rutin olarak yaygın bir şekilde uygulanmaya başlanıldı (46, 55).

Lawrence ve arkadaşları-(1974) inositol tayini için geliştirilen kağıt kromatografik metod tanımladılar (58, 59)

Diger bir kısım araştırmacılar ion değiştirci (ion exchange) resinlerle, siklitoller, Parsiyon (Partition) kromatografisi ile inositol tayinleri gerçekleştirmiştir (60).

İzomerlerin tayinleri de yapılmıştır (61, 62). Böylece D-L- Chiro-muco inositollerde elde edilmiştir. Williams ve arkadaşları (1971) neo-inositolü dana beyninden izole etmişlerdir. Bunu hem gaz kromatografik ve hemde mass-spektrofotometri ile elde etmişlerdir (64), Angyal ve arkadaşları (1971) ise siklitoller üzerinde çalışırlar. Epi-inositolün pratik sentezini gösterdiler (66). Hippes ve arkadaşları (1971) vücut yağlarında chro-inositol, myo-inositol scyllo-inositollerin gaz kromatografik ve mass spektrofotometrik tayinlerini yapmayı başarmışlardır (67).

Ayrıca Kowarski, L. R. (1973) myo, allo-neo, epi-inositollerin total steroselektif sentezi yapmışlardır (15, 68, 69).

İnositolin Lipotropik etkisi: Kolin ve benzeri metil donörlerin lipotropik etki yaptığı bilinmektedir. İnositolin ise ancak belli şartlar altında hem deney hayvanlarında ve hem de insanlarda lipotropik etkisi vardır.

İnositolin ile yağ metabolizması arasında sıkı bir ilgi inositolin yağ metabolizmasındaki bilinen fonksiyonlarından birisi Lipotropik etkisidir (1, 5, 8).

Mezo-inositol izah edilemiyen bir lipotropik etkisi ile tanınır. Protein az ve lipidsiz bir beslenme altına konmuş farelerde karaciğer lipidlerini azaltır (4, 5, 10, 12). Başka bir lipotropik madde olan kolin ise aynı şeyi az proteinli fakat lipitli bir beslenme ile kolaylıkla yapar. İnositol ise etkisizdir.

Diyet eksikliği ile husule gelen denge sızılıkları myo-inositol ilavesi ile tama-

men, esansiyel yağ asitleri ile kısmen düzeltilmiştir (70,71).

Hengsted, D. M. (70) (1973)

Gerbillerde myoinositol eksikliğinde intestinal lipodistrofinin gelişğini çok yakın zamanda gösterdiler. Bu gözlemlle ilgili bir çok yayınlar vardır. Henüz tam manasıyla aydınlığa kavuşmuştur (1-5, 72,70).

Her ne kadar myoinositol ve fosfolipitler önemli bir kaç fizyolojik fenomeni ihtiya ettiği gösterilmişse de, bunların metabolik fonksiyonları henüz karaniktir (9,70). Verascosun biosentezinde galaktosit transferanının bir kofaktörü ve fosfotidler gibi mitokondria kontraksiyon faktörüdür. Değişik hücrelerin ve dokuların kapsayıcı polaritesinde myoinositolün rolü olduğu fikri savunulmuştur. Kedilerde myokardial adenilat siklazın (adenylate siklaze) nor adrenaline etkisi fosfotidil inositol ile arttığı yeni bir çalışmanın ilginç bulgularını teşkil etmektedir (9).

Sonuç olarak, intresellüler lipidlerin transportu ve mobilizasyonu için fosfolipit birleşimindeki olan inositole gerek duyulmaktadır (71).

Alopsi Tesiri: Cunha ve arkadaşlarına göre diyetten başlıca mısır, soya fasulyesi (inositol) kaldırıldığından sığanlardarda saç kaybı olduğu saptadılar, saç kaybı başın dorsal kısmından başlar, yana kuyruk bölgesine doğru ilerler. Bacaklara doğru yayılır. İnositol verildiğinde ise ters yönde kuyruktan başa doğru alopsi düber (9). Pyridoxin ve folikasit preparasyonları ilâve edildiğinde saç kaybı görülmemesi ilginçtir. Bir grup sığanlarda (inositol + PAPA)

diyeti ilave edilmesi ile sığan yavrularının yaşamında uzama, bulunur ve annelerin süt sekresyonu artar (2,5).

İnositol ve Nükleik Asit Metabolizması: Eğer inositol muayyen maya çeşitlerine, urasil ile birlikte ilave edilirse büyümeyi artırır. İnositol urasılın transformazyonuna müsade ederek biokimyasal olaya katıldığı görülür. Bu nükleik asitler RNA'sının şekillendirilmesinde önemlidir ki, belkide yakında hafiza zayıflamalarında kullanılabilircektir (9,73). (Pfeiffer 1975) Maya hücreleri inositolden mahrum edildiğinde, dokularda, nukletid koenzim ve sitokrom (cytochrome) sistemlerinin metabolik aktivitelerinin azalması nedeni ile ölükleri gösterilmiştir (9).

Ghosh inositol eksikliğini sacharomyces, carlsbergensis mayasında saptadılar. Hücre duvarının yapısının değiştiğini gözlediler (70). Bu mayalarda diğer araştırmacılar inositol eksikliğinde fermantasyon ve oksidasyon aktivitelerinin azaldığını ve nüklotid (nucleotid) koenzim ve sitokrom (cytochrom) seviyelerinin düşük olduğunu saptadılar (9,70,71).

Galaktosemili hastalarda Well ve arkadaşları (1965) ve sığanlarda Quamma Wells (1965), lipite bağlı myoinositolün ve serbest konsantrasyonlarını düşük ve normal buldular (74). Bu bulgular, sığanlarda, myoinositolün ve fosfotidil (phoshotidyld) inositolün biosentezi, galaktiolün birikimi nedeniyle sığanlarda inhibe olur. Bu çalışmaya ilk kez beyinde, araştırmayı uygun buldular. Buna neden beyin metabolizmasının yüksek aktivitede olması, galaktosemi ile mental gecikmenin birlikte olmasıdır (Wolf 1962).

Buradaki myoinositol inhibisyon mekanizması sıçan beyinde galaktoz türleri ile ilgili direkt toksitesinden olabilir (74-76).

İlginç bir öneride Tsumita, T. ve Sito, M. (1972) (75) tarafından öne sürülmüştür. Bu araştırmacılar, dokularda myoinositol seviyelerini hücre nukleuslarında ve daha yüksek oranlarda da sitoplazmada bulmuşlardır.

Bununla birlikte serbest myoinositolün fizyolojik önemini açıklamamışlardır. Aynı araştırmacılar, myoinositol ilavesiyle, konakçı tümörün vücutta yayılmasını (tumor-growth inhibition factor) önlediğini öne sürdüler. Bu rolu tümörün spesifik hücre yüzlerinin yapısı, myoinositol ile maskelendiğini veya örtüldüğünü belirttiler (77).

Farmakolojik etkileri: İnositolin göze çarpan farmakodinamik etkisi yoktur (3).

Prepasyonlar: Ticari preparatları yoktur. Teropatik kullanılmada, yağ metabolizmasında ve transport bozukluğu bulunan hastalarda kullanılır, faydalı etkisine dair veriler yoktur (3).

Abrahamson, inositol, kolin, misonidin, karaciğer ekstraktı ve vitamin B 12 ihtiiva eden bir preparasyonu kolesterolu yüksek bulunan 86 yaşlı hastaya vererekコレsterolün önemli seviyede düşüğünün, hastalarda genel durumunun düzeldiğini kaydettiler. Sherber ve Levitis'te 16 serumコレsterol seviyesi yüksek hastada, kolin ve inositol karışımıları kullanıldılar. Tedaviden sonra belirgin olarak seviyelerde düşme saptadılar (9). Buna benzer çalışmalar diğer araştırmacılar tarafından da

gösterildi. Leinwed ve Moore günlük diyette 3 gr. inositol ilavesiyle yaşı şahıslarda total lipidleri ve kanコレsterol seviyelerinde azalma saptadılar. Onlarda inositolin arterosklerozda değeri olabileceğine karar verdiler. Buna karşın insanda herhangi bir hastalıkta tam değeri henüz kanıtlanamamıştır (9). (1975).

Diabetes insipidus gibi poliürisi olan hastalarda insan vücudundan inositol fazla kaybedilir. (9, 43, 44). Hatta aşırı su alanlardada bu kaybı alabilir. Çoğu kez böyle olgulara deney dozlarında 3 gr. veya 50 gr. bir ay müddetle verilebilir.

Pfeiffer ve arkadaşları beyin Bio Center'de inositolin tesirini hem hastalarda, hem de normalerde, beyin dalgaları üzerinde kantitatif olarak araştırdılar. Bu çalışmalarda inositolin tipik antianxit tesirini (librium veya meprobromate benzer) gösterdiler (9).

İnositol gibi yüksek poli alkollerde böyle bir sedatif etki beklenilmektedir. Yüksek dozlarda daha belirgin etki beklenilmektedir. Fakat bu etkisi henüz aydınlatılamamıştır. Buna karşı Pfeiffer ve arkadaşları (1975) ise C vitamini B vitamini ve inositolü uyku vitaminleri grubuna sokmuşlardır (9).

Hastalara inositol çoğu kez valium ve meprobamat'ın günlük dozlarında verilir. Orta hipertansiyen olan bir vaka'da 1 gr. sabah alındığında gece sedasyon husule geldiği, kan basıncının da düşüğü saptanmıştır (9).

Bu yazarlara göre 2500 kalorilik bir diyette 1 gr. inositol ihtiiva etmesi gereklidir. Pfeiffer ve arkadaşları bu gün beyin ve Bio Centerinde inositolü şizofrenide kullanıyorlar. Ayrıca hipog-

lisemide ve yüksek serum bakır ve düşük çinko seviyeleri olan hastalarda vermektedirler (9). İnositol fosfat esterleri çinko吸收siyonunu engellerken, saf inositol ise吸收siyonu kolaylaştırır. İnositol sedatifdir ve çeşitli uykusuzluk ve anksiyete problemlerini çözer. İnositol keza stresstansiyon yüksekliklerini azaltır.

İnositolün 250, 500, 650 mg. lik tabletleri muhtelif formlarda hazırlanabilir. Yiyerekleri sıhhatalı saklamak için bunlara muhtelif ölçülerde katılabilir. Çeşitli araştırmacıların görüşlerine göre streserde C vitamini, pantothenic acid, niacin, inositol, vitamin E, pyrodoxine B₆ vitamin B₁₂ ve folik asidin önemli olduğunu söylemektedirler (9).

Linadyl ve (Hexanicitol) İnositolün nikotinik asit esteridir. Bazi hastalarda kızartı yapması nedeniyle niacin yerine linodyl'in kullanılır.

Arteroskleroz üzerine etkisi: Meso-inositol hexsanikotinat (hexanicotide) 21 hasta her iki cinsten yaşları

40-76 arasında bulunanlara verildi. Bu hastalara da ateroskleronun çeşitli risk faktörleri vardı. (Hiperlipidemi, sigara alışkanlığı, opasite, sedasyon, stress ve hipertansiyon v.s.) Bir sene bu çalışmaya devam edildi. Bütün hastalara, aynı ortalama dozu alıyorlardı. Hiperlipidemi seviyeleri hastaların % 90ında (% 21 kolesterol ve % 39 triglycerid) azaldığı ve diğer taraftan da claudication - intermittens ağrısız devrelerin uzadığı saptandı (78).

İnositol ile ilgili antiasid, asetik asit, vitaminler gibi çığneme tabletlerinde'mannitol laktوز-sukroz yerine excipient olarak inositol kullanılması ile ilgili karşılaştırılmalı diğer bir çalışma yapılmıştır- (78). Deneysel veriler, inositolün, nem kapmaması, fiziksel dayanıklılığı, ağız tadı ve çığneme tabletlerinin formülasyonu için uygun bulunduğu (75). İnositol NF, kokusuz, kolay nem almayan, kimyasal dayanıklı, tatlı lezzette toksik olmayan kristal madde dir. Bu siklik alkoller, bütün yaşayan hücrelerde araştırıldı. Toksik olmadığı saptandı (78).

KAYNAKLAR

- 1- CANTAROW, A., SCHEPARTZB; e.d. 4. Biochemistry (W. B. Saunders Company) philadelphia, London. 1967. pp: 216-219.
- 2- ARAS, K., ERSEN, G.: Tıbbi Biyokimya Vitaminler, Ankara Üniversitesi basımevi, 1967, Sayfa: 115.
- 3- LOUSS, GOODMAN and ALFRED, G.; The Pharmacological Basis of Theuropetics ed, 4. U.S.A. The Macmillan Company 1970 73: 1662
- 4- BAHAGAVAN, N. V. A.: Bioc hemistry, Comprehensive Review. J. B. Lippincott Company. Philadelphia. Toronto, 1974. 608-609, 738-739.
- 5- WHITE, A., HANLER, P. E- MIL'S.: Principles of Biocchemistry ed. 5. Mccraw Hill Inc. 1973: 1179-80.
- 6- ANDERSON, D. M. and HALUB. J. B. The influence of Dietary inositol on glyceride composition and

- in livers of rats fed different fat. j. nut. 106. 4: 529-36. 1976.
- 7- SHEPHERD, N. P. and TAYLOR: Proceedings: A reassessment of the status of myoinositol as a vitamin. Proc. Nutr. Soc. 33 (2)-63:A-64: B. Sep. 74.
- 8- SHEPHERD, N. D. and TAYLOR, T. G.: Proceedings. The lipotropic action of myoinositol, Proc. nutr. Soc. 33 (2): 64:A-65:A sep. 74.
- 9- PFEIFFER, C. CALL., P. P. D., M. D.: Mental and elemental, Nutrients. A Physicians Guide to Nutrition and Health Care. Keats Publishing Inc. New Canaan, Connecticut, 1975 pp: 136-146.
- 10- HAROLD, A.-H.: Review ou physiologische Chemistry. Ed. 12. Lange medical Publication. 1971 pp: 114-115.
- 11- PAUL SECHER, M. W.: The Merck Index, Co., Inc. Rahway. j. U. S. A. 1968, pp: 567.
- 12- GEIGY, J. R., BASEL, A.: Documenta Geigy Wissenschaftliche Tabellen. 6. Auflage Switzerland 1960. pp: 439.
- 13- YENSON, M.: İnsan Biyokimyası İstanbul Tıp. Fakültesi 1973. Sayfa: 135-546.
- 14- WELLS, W.W. Ph. A.: Gas chromatography of carbohydrates. "Theory and Application of Gas Chromatography in Industry and medicine" rune. Stratton New York 1968. 169-181.
- 15- KOWARSKI, C. R. and SOREL, S. A.: Total stereoselective synthesis of myoallo and epi - inositol, j. Org. Chem. 1973.
- 16- MILHORAT, A. D.: In The vitamins (editel by W. H. SEBRELL, J. R., and HARRIS, A. S.) 11: 412. Newyork. 1971.
- 17- KAUFMAN, H. N. and KLEINBERG, L.: Affect of ph on calcium binding by Phytic acid and its inositol phosphoric and its derivaties and he solubility of their calcium tsalts Archs. Oral. Biol. 16: 445-460. 1971.
- 18- HILL, C. F.: Phytic acid and serum calcium, The lancet, 7: 769-1972.
- 19- LEWIN, M. P. D., BEER, R.: Prostatic secretion as source of myoinositol in human seminal fluid j. Fertility and sterility 24: 9: 1973.
- 20- DAWSON, R. M. C. and FREINKELL: The distribution of free mesoinositol in mammalian tissues. Including some observations on the lactating rat. j. Biochém. 78: 606-609. 1967.
- 21- LEWIN, M.P. D., BEER R.: Prostatic secretion as the source of myoinositol in human seminal fluid. j. Fertility and sterility 24: 9. 1973.
- 22- PERLES, R., COLAS M. C.: Determination microbiologique du mesuinositol sanguin varitaons normales et pathologiques. Clinica. Chim. Acta; 5: 95-99. 1966.
- 23- PERLES, R. et COLAS, M. C.: Etude de l excretion urinaire du mesoinositol dans quelques af-

- fection. Bül. Soc. Chim. Biol. 40: 913- 921-1958.
- 24- HOWARD, C. G., ANDERSON, L.: Metabolism of myo-inositol in animals. II complete catabolism of myo-inositol 14 by rat Kidney Ilices. Archives of Biochemistry and Biophysic: 118: 332-339.967.
- 25- PITKANAN, L.: The serum polyolpattern and the urinary polyol excretion in diabetic and in uremic patiens. Clinica Chimica. Acta: 38: 221-230. 1972.
- 26- LEWIN, L. and SULIMOVICI, S: The distribution of radio of active myoinositol in the reproductive tract of the male rat. j. Reprod. Fert. 32. 355-359. 1975.
- 27- EISENBERG, F: n-myoinositol, 1-phosphate as product of cyclization of glucose 6-Phosphate and substrate for a spesific phosphatase rat testis. The journal of Biological chemistry. 242: 7. 1375-1382. 1967.
- 28- VOLGMAYR, J. K. AMANN, R. O.: The distriubition of free myo-inositol in fluids spermatozoa and tissues of the bull genita tract and observations in its uptake by the rabbit epididymis biology of reproduction. 8: 501- 513. 1973.
- 29- SONNE, S. and SOBOTKA, H.: Inositol Content of blood plasma. Arch. Biochem. 14: 93. 1963.
- 30- LEMENTS, J. R., R. S. De JESUS, J. R., and WINEGRAD- A. L.: Plasma myoinositol levels in uremia and experimental neuropan pahy. Lancet 1: 1137. 11 1973.
- 31- BURGI, W. et al.: Interference by myoinositol in the determination of protein cerebrospinal fluid. Klin. Chemklin. Biochem. 11-10: 432-34. 1973.
- 32- BURGI, W. and CALD, WELL, j.: Highly elevated content of free myoinusitol in the cerebrospinal fliid of neonatel. Experientia: 31: 12: 1397. 1975.
- 33- GARCIA- BUNUEL, L. and GARCIA, BUNUEL, V. M.: Cerebros- spinal fluid levels of free myoinosi- tol in some neurological disorbeds Neurology. (minneap) 58: 348- 350. 1965.
- 34- HAUSER, G. and FHINELLI, V. N.: The biosynthesis of Free and phosphotide myo-inositol from glucose by mammalian slices. j. Biol Chemistry 238: 10-1501963.
- 35- NARUMI, K., TAKKENAWA, T. and TSUMITA, T.: B-galastosidase of mammatian tissue. jaban. j. exp. Med. 43: 317-329: 1973.
- 36- SPECTOR, R., LOREZO, A. V.: The origin of myo-inositol in brain cerebrospinal fluid and cohordid plexus. journal of Neurochemistry 22: 354-355. 1975.
- 35- SPECTOR, R. and LORENZO, V.: Myoinositol transport in the central system. am j. Physiology. 228-235. 1974..
- 38- JOHNSTONE, M. and SUNG, C. P.: Transport of myo-inositol in Erhlich ascites celles. Biophysica. Acta. 135: 1052-1066. 1967.
- 39- TAKKENAWA, T. and TUSITA T: Myo-inositol trasport in P-

- plasma membrane of rat. Kidney Biochemica et Biophysica Acta. 373-106. 114. 1974.
- 40- ANDRANE, F. and HUGGENS, C. G.: Myo-inositol phosphates in a phospho inositide complex from kidney. Biochem. Biophys. Acta 84: 681-693. 1964.
- 41- HANKES, L. V., and POLITZER, W. A., TOUSTRERO and ANDERSON. L: Myoinositol catabolism in human pentasurics. The predominant role of the glucuronate-xylulose-pentose phosphate pathway. Annals New York Academy of Sciences. 165. 564. 1969.
- 42- De JESUS, P. V., CLEMENTS, R. S. and WINEGRAD, A.I.: Hipernomyoionisotolemic polyneuropathy in rats. A possible mechanism of uremic polyneuropathy. Journal of the Neurological Sciences. 21: 237-249. 1974.
- 43- WELLS, W. W., PITTMAN, T. A. and WELLS, H. j.: Quantitative analysis of myoinositol in rat tissue by Gas-liquid chromatography. Analytical Biochemistry. 458. 1965.
- 44- PRATT, R., and JOHNSON, E.: Production of pantothenic acid and inositol by chlorella vulgaris and *c. pyrenoidosa*. Journal of Pharmaceutical Sciences. 55: 794-8. 1974.
- 45- DAUGHADAY, W. and LARNER T.: The renal excretion of inositol in normal and diabetic human beings. j. Clin. Invest. 33: 326-44 332. 1954.
- 46- WELLS, J. W.: Gas-chromatography in Biology and Medicine (A ciba Foundation symposium. edited by Roth porter) j. A. Churchill Ltd., First published 104. Gloucester Place, London, 1969 Vol: 11 pp: 931-942.
- 47- TATE, M.E.: Separation of myo-inositol pentaphosphates by moving paper electrophoresis. Analytical Biochemistry. 23: 141-145. 1968.
- 48- ROBERTS, R. N.: JOHNSTON, J. A. and FUHR, B. W.: Gas-liquid chromatography. A method for the quantitative estimation of myoinositol by gas-liquid chromatography. Analytical Biochemistry. 10: 282-289, 1965.
- 49- WILLAM, R., SALLY, S.: Neoinositol in mammalian tissues identification measurement and enzymatic syntheses from 6-phosphate. Biochemistry 10: 3491-3499. 1971.
- 50- SWEELY, C.C., BENTLEY, R., MAKITA, A. M., WELLS, W. W.: Gas-liquid Chromatography of trimethylsilyl derivatives of sugars and related substance. j. AM. Chem. soc. 85: 2497-1963.
- 51- LEWIN, L.M., SZEONBERG and LAPKIFKER, E.: Gas chromatographic measurement myo-inositol in human blood cerebrospinal fluid and seminal fluid. Clinica Chemica Acta. 45: 361-368. 45: 1973.
- 52- FLINT, D. R., LEE, T. C.: A simple and rapid method for determination of myo-inositol Gas-liquid chro-

- matography. *j. Am. oil Chem. Soc.* 42: 1601-1602. 1965.
- 53- WELLS, W. W. T A., PITMAN and WELLS, H. j. Quantitative Analysis of myoinositol in rat tissue by Gas-liquid chromatography Analytical Biochemistry 10: 4581. 1965.
- 54- CURTIS, H. C. H. and AOTH, M.: Clinical Biochemistry Principles and Methods. Water de C ter Berlin, Newyork, 1974.
- 55; LEE, Y. C., BALLOU, C. E.: Gas chromatography of inositol as their trimethylsilyl derivatives. *j. Chromatog.* 18: 144-147. 1965.
- 56- SEIFFER, R. M.: Vitamins and other nutriens, journal of AOAC. 55: 6. 1972.
- 57- CLEMENTS, R. ad STARNES, W. R.: An improved method for the determination of urinary myoinositol by gas-liquid chromatography. *Biochem. Med.* 12: 200-204. 1975.
- 58- LEW N, L., MELMEDS, and BANK, H.: Rapid screening test for detection of elevated myoinositol levels in human blood serum Clinica Chemica Acta. 54: 373-379. 1974.
- 59- MELMED, S., BANK and LEWIN, L. M.: Clinical significance of increase of increased serum levels. *j. med. So.* 10: 12: 1518-1522. 1974.
- 60- PAART, E. N., SAMUELSON, O.: Partition chromatography cyclitols an ion echange resins. *Journal of Chromatography.* 85: 193-200. 1973.
- 61- GODES, J. M.: Gas liquid chromatography of alditol acetates and its applications to the analysis of sugars in complex hydrolysates. *j. chromatog.* 28: 246-252. 1967.
- 62- PAULSEN, H. und HÖHNE, N: Acyloxonium-umlagerung von myo-inositzueinem dikation des muco-inosits. *Chem. Ber.* 105: 3445-3455. 1972.
- 63- SHERMAN, W. R., STEWARTA, KURTEN, M.M.: The measurement of myo-inositol. myo-inositol-2and scyllo - inositol in mammalian tissues. *Biochimica et Biophysica ACTA* 158. 1968. 197-205.
- 64- WILLIAM, R., SALLY, S.: Neo-inositol in mammalian tissues identification, measurement, and enzymatic synthesis from mannose 6-phosphate, *Biochemistry.* 10: 3491-3499. 1971.
- 65- WALKER, J. B.: Myo-inositol NAD⁺² oxidoreductase. Methods in Enzymology Antibiotics. XIII: 433: 1975.
- 66- ANGYAL, S.J.. HICKMAW, R.I.: Cyclitols: Part XXIII. A practical synthesis of cis-inositol Carbonhydrate. Research. 20: 97104. 1971.
- 67- HIPPS, P.P., HOLLAND, W. and SHERMAN, W. R.: Identification and measurement of chiro-inositol in the American Cockroach. Periplaneta. Amarican. Biochemical and Biophysical Research. Communications 46: 5. 1975 .
- 68- ROGAT, P. H.: Preparation of 32 P-labeled. Inositol method he-

- 29 xaphosphate Anal, Biochem. 36: 23. 37. 1970.
- 69- BUCHS, A et CHAROLLAIS, E: Etude par spectrometric de masse de c-methylinositol. Helvetica Chumica Acta. 56: 11-10. 1973.
- 70- HEGSTED, D. M., HAYES, K. C., HANFORD, H: Inositol deficiency. An intestinal lipodistrophy in the Gerbil. j. Nutr. 10 B-302. 1973.
- 71- HAYASKI, E., MAEDA,T., and TOMITA, T.: The effect of myo-inositol deficiency on lipid metabolism in rats. Biochimica et biophysica Acta 360: 134-145. 1964.
- 72- HASAN, S. H., KAHAGAWA, Y., NISHIGAKI, J., YAGI, K.: Students on myoinositol VIII. The incorporation of ^3H -myoinositol into phosphatidylinositol of fatty liver. The journal of vitaminology. 17: 159. 169. 1971.
- 73- LEMBACH, K. and CHARALAMPOUS, F.: Metabolic functions of myo-inositol. The journal of Biological Chemistry. 242: 11. 2599. 2605. 1967.
- 74- WELLS, H. and WELLS, W. W.: Galactose toxicity and myoinositol metabolism in the developing brain. j. Biochemistry 66: 4. 1967.
- 75- SHARMA, C. B.: Selective inhibition of B-galactosidases by myoinositol. Biochemical and Biophysical Research Communications 43.3.1971.
- 76- NACCARATO, F. M., WELLS, W. W.: Identification of 6. O. B. D. Galactopyranosyl myo-inositol I. A. new form of myo-inositol in mammalian.
- 77- TSUMITA, T., SAITO, M. and NAGAI: Effect of myo-inositol on the induction of experimental allergic encephalomyelitis in guinea pigs. Japanese Exp. Med. 42: 6. 1972.
- 78- NASIR, S.S. and WILKEN, L. O.: Inositol N. F. New excipient for chewable tablet j. Am. Sc. 55. 794-8. 66. 1974.